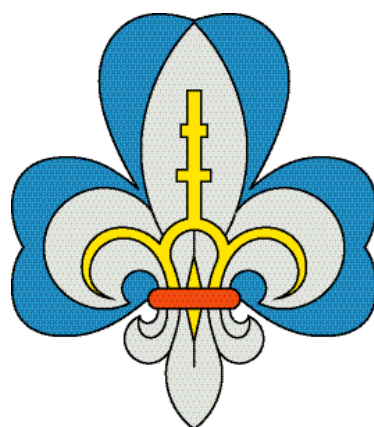

SLOVENSKÝ SKAUTING – HISTORICKÁ KOMISIA

SKAUTSKÁ HISTÓRIA A SYMBOLIKA

Osnova:

1. Vznik skautingu a čo tomu predchádzalo
2. Vznik skautingu v Rakúsko – Uhorskej monarchii a v jeho uhorskej časti
3. Vývoj skautingu v 1. Republike Československej
4. Skauting v Československu po 2. svetovej vojne
5. Skauting v rokoch 1968 – 1970
6. Obnova skautingu po novembri 1989
7. Skauting v novom storočí

Spracoval: Jozef Mikloš

NIE JE HISTÓRIA NEPODSTATNÝM PREŽITKOM?

Je potrebné poznať skautskú históriu? Ako mi história môže pomôcť pri práci s deťmi v oddiele? Nie je to iba zbytočné vyžadovanie niečoho, čo stalo veľmi dávno a našu prítomnosť a budúcnosť už nemá žiadny vplyv?

Obhajcovia históriu prirovnávajú k pevným základom budovy, na ktorých sa stavať a rásť do výšky. Niektorí ju prirovnávajú k mohutným koreňom košatého stromu. Ak sú korene pevné, žiadna búrka či víchrica ho nevyvráti a strom pevne stojí. Ja osobne som si požičal myšlienku skauta spisovateľa Petra Juščáka ktorý ju publikoval vo svojej knihe *Odvlečení*. Pýta sa v nej, čím je človek bez pamäti. Prirovnáva ho kamienku na nekonečnej prašnej ceste. Leží tam bez poznania, bez histórie, s mizivou budúcnosťou. Ostáva iba kamienkom bez vedomosti odkiaľ a kam cesta vedie. Nič o nej nevie a ani sa nedozvie, aj napriek tomu, že je jej súčasťou. Platí to aj pre nás skautov a skautky. Sme síce členmi organizácie, sme konzumenti jej programu, ale skautskom hnutí nič hlbšie nevieme.

Aj história má svoje klady:

- ✓ je zdrojom poznania a nekonečnou studnicou skúseností.
- ✓ je zdrojom pocitu príslušnosti, súdržnosti a hrdosti, že som súčasťou hnutia existujúceho desiatky rokov. Som si vedomý že v minulosti stovky obetavých činníkov posúvalo skautskú pochodeň vpred, tak ako súčasná generácia ju bude posúvať do budúcnosti.
- ✓ aspoň základná znalosť histórie posilňuje skautského ducha aj u radových členov oddielu. Tradície oddielu, zboru majúce korene v histórii vytvárajú u nich poznanie a pocit že sú súčasťou niečoho veľkolepého a výnimočného.
- ✓ poznanie základných atribútov skautskej histórie poslúži aj na zviditeľnenie skautingu smerom k verejnosti. Či už priamo k rodičom detí v oddiele, masmédiám, atď.
- ✓ poznanie histórie poslúži aj na obhajobu skautingu pre ľuďmi tejto problematiky neznalými. Napr. niektorí spájajú skauting s extrémizmom, či militarizmom. V prvom prípade dôvodom je pozdrav slovenských katolíckych skautov z prvej republiky.

Každý činník Slovenského skautingu by mal mať základné vedomosti z našej histórie.

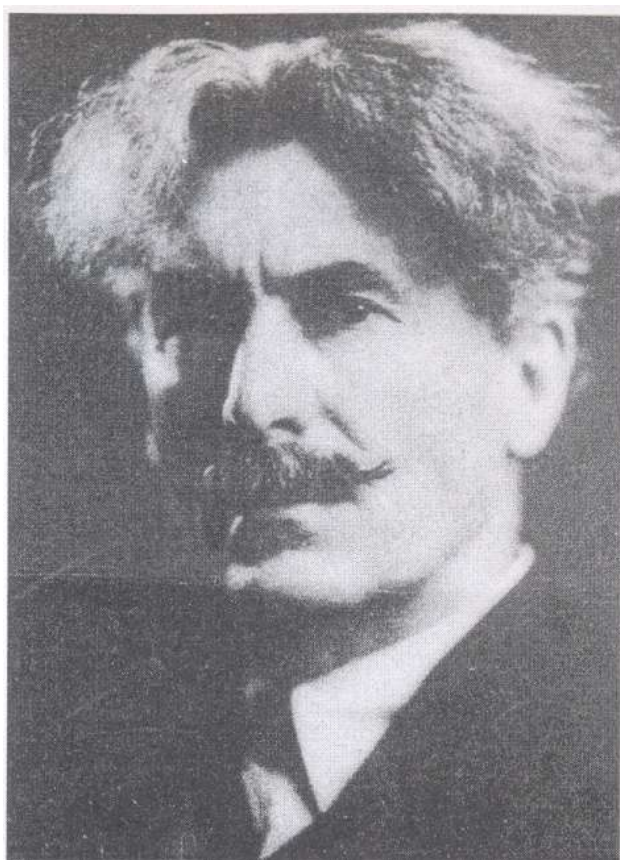
1. Kde a kedy skauting vznikol, kto ho založil
2. Kedy vznikol na našom území a hlavné medzníky vo vývoji skautingu späté s našou históriou.

Sú to síce dôležité informácie, ale predsa len všeobecné. Nemôžeme si predsa pamätať všetko čo sa udialo v celom Československu, či priamo na Slovensku.

Najdôležitejšie sú vedomosti o vlastnej histórii. O histórii oddielu ktorý vediem, histórii zboru do ktorého patrím. Poznať históriu skautingu v meste, alebo v obci v ktorej žijem, prípadne v blízkom regióne.

OBDOBIE PRED VZNIKOM SKAUTINGU

- **Ernest Thompson - Seton** (14.8.1860 – 23.10.1946) – v roku 1902 založil hnutie Woodcraft Indians v USA.
- **Robert Baden Powell** (22.2.1857 – 8.1.1941) – Britský generál, ktorý slúžil v koloniálnom vojsku. Vydal príručku pre vojenských zvedov (prieskumníkov) – po anglicky skautov. Generálsku hodnosť získal za obranu juhoafrického mesta Mafeking. Práve tam využíval mladých chlapcov ako spojky. Po návrate do Británie s prekvapením zistil, že jeho príručka pre vojenských zvedov je u mládeže obľúbená a podľa nej podnikajú výpravy do prírody. Začal uvažovať ako túto skúsenosť využiť pri výchove mládeže. Keďže veľmi dobre poznal hrôzy vojny, nemal v úmysle vytvoriť organizáciu vojenského typu, ale naopak hnutie mládeže založené na humanizme, spolupráci, a bratstve medzi ľuďmi.
- Oboznámil sa so Setonovým woodcraftom, spolu komunikovali, aj sa v roku 1906 osobne stretli. Aj napriek tomu, že pri tvorbe nového mládežníckeho hnutia Setonove skúsenosti využil, nemal v úmysle ho do Európy importovať. Woodcraft bolo hnutie vytvorené na špecifické severoamerické podmienky. Tie sa značne líšili od európskych podmienok britského impéria.

Ernest Evan

Thompson - Seton

VZNIK SKAUTINGU

- 1.8. až 9.8.1907 Robert Baden – Powell vedie na ostrove Bronsea experimentálny skautský tábor a na základe týchto poznatkov začiatkom januára 1908 vydáva základnú príručku Scouting for Boys (Skauting pre chlapcov). Dňa 24.1.1908 vznikla prvá skautská organizácia Združenie chlapcov – skautov Veľkej Británie (Boys Scouts Association of Great Britain). V priebehu roka sa skautské hnutie mládeže začalo šíriť do celého sveta.

Význam vzniku skautingu:

Už v 19. storočí vznikali v západnej Európe rôzne spolky ktoré sa snažili o prácu s deťmi a mládežou. Vychádzali z prác osvietenecých filozofov (napr. Rosseau,...), či pedagógov (napr. aj Ján Ámos Komenský – učenie hrou). Pri výchove mládeže hlásali princípy prirodzenosti, aj návrat k prírode. Niektoré z týchto spolkov vydržali aj dlhšiu dobu, niektoré po čase zanikli.

Ucelenejší výchovný systém sa nakoniec podarilo vytvoriť Ernestovi Thompsonovi Setonovi vytvorením spolku Woodcraft Indians. Založil hnutie, ktoré existuje až do dnešnej doby. Aj keď bolo šité na mieru pre podmienky USA, v neskorších rokoch sa rozšírilo do mnohých krajín sveta. Dnes Woodcraft – Liga lesnej múdrosti pôsobí na celom svete, Slovensko nevynímajúc. Považujeme ho za priameho predchodcu skautingu.

Róbert Baden Powell pri vytváraní koncepcie skautingu bol oboznámený s woodcraftom, priamo so Setonom komunikoval, aj osobne sa s ním stretol. Setonove poznatky a skúsenosti použil pri tvorbe koncepcie skautingu. Hovorí sa, že woodcraft obohatil skauting o romantiku. Nemal však v úmysle woodcraft importovať do Spojeného kráľovstva Veľkej Británie. Woodcraft bol vytvorený pre americké republikánske podmienky. Tie boli odlišné od európskej, aj svetovej monarchie ktorou Veľká Británia bola. Robert Baden Powell nakoniec vytvoril ucelený skautský výchovný systém založený na humanizme, pacifizme, spolupráci, bratstve... Prostriedkom na dosiahnutie výchovného cieľa sa stala pre deti a mládež zaujímavá, dobrodružná, aj romantická činnosť spojená hlavne s pobytom v prírode. Túto činnosť využíval na všestranný rozvoj osobnosti detí. Na rozvoji ich poznania a vedomostí, zručností, schopnosti spolupracovať v kolektíve, aj schopnosti sa sám rozhodovať a konať. Aj keď pobyt v prírode bola jedna z hlavných činností, nebola jedinou. Skautská výchova zahŕňala široké spoločenské spektrum činností. Dôležitú úlohu zohrával duchovný rozvoj, vytváranie pozitívnych charakterových vlastností založených na hodnotovom systéme skautského zákona a sľubu. Vznik skautingu vo Veľkej Británii bol doslova revolúciou vo výchove mladých ľudí. Základným pilierom bola rovnosť a bratstvo medzi jeho členmi. V aristokratickej a koloniálnej Veľkej Británii to nebola spoločensky ľahká úloha. Napriek tomu sa Robertovi Baden Powellovi v skautskej organizácii podarilo spojiť deti aristokratov, strednej (buržoáznej) vrstvy aj deti z robotníckeho prostredia. (Tú rovnosť napr. zabezpečovala aj skautská rovnošata rovnaká pre všetky spoločenské vrstvy. Odznaky zdatnosti na nej boli získané na základe schopností, nie na základe sociálneho postavenia z ktorého pochádzali).

Princípy skautingu preto oslovili široké vrstvy mládeže a veľmi rýchlo sa rozšírili po celej Veľkej Británii a jeho kolónií. V priebehu roka – dvoch sa s ideami a činnosťou novej koncepcie výchovy mládeže oboznámili mnohé významné osobnosti vo svete. Už rok po

vzniku skautingu v Anglicku vznikol skauting v juhoamerickom Chile. Postupne sa dostal do celého sveta a dnes existuje iba pár krajín, v ktorých skautské hnutie nie je.

Sir Robert Stephenson Smyth

Baden Powell of Gilwell

22. 2. 1857 - 8. 1. 1941

VZNIK SKAUTINGU V RAKÚSKO – UHORSKEJ MONARCHII.

- Prvé skautské organizácie v Uhorsku vznikajú v priebehu roka 1911 a zakrátko potom zakladajú v roku 1912 aj celoštátny skautský zväz. Štátotvorným národom rakúskym Nemcom a Maďarom plne vyhovoval britský model podporujúci princípy monarchie. Okrem týchto skautských oddielov vznikali na území Uhorska aj katolícky zamerané oddiely Regnum Mariannum a židovské oddiely Hašomer Kadimah.
- Na území Slovenska prvé oficiálne skautské oddiely vznikli 20.2.1913 v Rožňave (zakladateľ Mikuláš Komoróczy), Komárne 23.5.1913 (pokusy však už boli v roku 1912). V Komárne ho založil profesor benediktínskeho gymnázia Alexander Karle. Hneď nato, 25.5.1913 bol založený oddiel v Trnave (viedol ho Emil Hudy). V priebehu tohto a nasledujúcom roku vznikajú ďalšie skautské oddiely aj v iných slovenských mestách, napr. v Prešove na evanjelickom gymnáziu..
- Tento systém nevyhovoval však národom, ktorí v rámci monarchie mali nerovnoprávne postavenie, napr. aj Čechom. Stredoškolský profesor **Antonín Benjamín Svojsík** (5.9.1876 – 17.9.1938) sa na svojich cestách po svete oboznámil so setonovou, aj baden - powellovou koncepciou. Začal prekladať Bí-Pí –ho príručku Skauting pre chlapcov. Bol si ale vedomý, že doslovný preklad príručky spracovanej na podmienky britského impéria bude v Čechách verejnosťou aj mládežou odmietnutý. Spojil sa preto s predstaviteľmi českej vedy a kultúry a vypracoval skautský program spájajúci Baden – Powellov skauting, aj Setonov woodcraft a obohatil ho o prvky českej a slovanskej tradície. V máji 1912 vydáva knihu Základy junáctví a v polovici júla uskutočnil štvortýždňový tábor neďaleko Lipnice. Vytvorený skautský odbor pracoval vo Svaze českých spolků přátel tělesné výchovy mládeže. Až 15.6.1914 zakladá samostatný spolok JUNÁK –

Antonín Benjamin Svojsík
5. 9. 1876 - 17. 9. 1938
zakladateľ junáctví

český skaut. Svojsíkov český model skautingu po vzniku Republiky Československej (28.10.1918) našiel živnú pôdu aj na Slovensku. Slovákovi bol bližší ako uhorský (teda maďarský) skautský model.

Má význam si pripomínať vznik uhorského, teda maďarského skautingu?

Skauting v Uhorsku vznikol pred 1. svetovou vojnou, teda v čase zvýšeného maďarského útlaku na národnostné menšiny. Platili Aponiho školské zákony a vyučovacím jazykom bola maďarčina. Prvé skautské oddiely vznikali hlavne na gymnáziách, kde bol maďarizačný tlak veľký.

Aj napriek týmto negatívnym historickým skúsenostiam Slovensko bolo súčasťou Uhorského kráľovstva a jeho dejiny tvorili aj naši slovenskí predkovia. Uhorské dejiny sú zároveň aj dejinami Slovákov. Nemôžeme ich vymazať pamäti národa.

Prvé skautské oddiely na území dnešného Slovenska vznikli v roku 1913. V roku 1914, ešte pred vypuknutím 1. svetovej vojny vznikali skautské oddiely aj v ďalších slovenských mestách. Tam už členovia skautských oddielov neboli iba Maďari, ale aj študenti slovenskej, nemeckej, rusínskej, či židovskej národnosti. Skauting v týchto mestách nebol iba maďarský, aj keď jeho vplyv bol značný.

V čase vojny sa Uhorský skauting ako organizácia dostal do pozície podporovania uhorskej štátnosti, aj podpore vojny ktorú habsburská cisársko – kráľovská monarchia viedla. Uhorský skauting sa značne zmilitarizoval.

Preto, po rozpade Rakúsko – Uhorskej monarchie a vzniku Republiky Československej slovenskú mládež viac oslovil český model národného skautingu, ktorý v roku 1912 založil stredoškolský profesor Antonín Benjamín Svojsík.

V Čechách v tom čase vzniklo množstvo junáckych spolkov. U niektorých bol väčší príklon k baden – powellovskému skautingu (Svojsík - Junák), u niektorých k setonovmu woodcraftu (Seifert – Děti svobody), obe však boli doplnené o slovanské a české národné prvky. Rozdiely medzi nimi ale boli minimálne. Na samostatné hnutia sa vyprofilovali v priebehu 20 – tých rokov.

SKAUTING V ČESKOSLOVENSKEJ REPUBLIKE

- Množstvo skautských spolkov sa na podnet A. B. Svojsíka a spolku JUNÁK – český skaut dňa 7.6.1919 zlúčilo do Zväzu junákov – skautov Republiky Československej. (Začiatkom 30-tych rokov bol názov doplnený na Zväz junákov – skautov a skautiek RČS). Bola to najsinejšia skautská organizácia a mala svoje zastúpenie aj v celosvetovom skautskom ústredí. Celoštátnym náčelníkom Zväzu bol A.B. Svojsík. Existovali však aj krajské (zemské) vedenia pre Čechy, Moravu a Sliezsko, Slovensko a Podkarpatskú Rus. Ich náčelníci boli zároveň miestonáčelníkmi celoštátneho vedenia.

- Už v roku 1921 vzniklo krajské Miestonáčelníctvo pre Slovensko, ktoré viedol František Šmilauer. Po ňom nasledovali Dr. Ján Kubík, Dr. Vojtech Cvangroš, Václav Maule, Josef Horký. Funkciu tajomníka vykonával Alojz Janza. Krajské orgány časom menili svoje názvy (Krajský výkonný výbor, Zemská skautská rada,...), obdobne aj funkcie vedúcich činovníkov (miestonáčelníci zväzu, krajskí náčelníci, krajskí starostovia,...). V roku 1933 bola zriadená funkcia krajského starostu, ktorú zastával gen. Josef Šnejdárek, po ňom gen. Josef Votruba.

- Prvý dievčenský židovský skautský oddiel na Slovensku vznikol už v roku 1919 v Trenčíne (E. Becková). Slovenský 29.1.1921 v Lučenci (Trubačová). Po ňom do konca roka vznikli ešte v Košiciach, Nitre a Banskej Štiavnici.
- V júli 1928 po vedením Adolfa Petrů vznikla zemská Slovenská lesná škola, ktorá zabezpečovala kvalitnú výchovu skautských vodcov. K inštruktorm patrili Ľudovít Bezédes, Ján Bukva, František Černay, Josef Horký, Rudo a Tibor Lieskovský, Drahoslav Nešpor, Dezider Reichenthal, Eugen Spiro a ďalší. Dievčenské vodcovské kurzy viedli Miluša Ungrová a Alžbeta Uhnáková. Prvý sa uskutočnil v roku 1932.
- Zlučovací proces prebiehal po celú dobu prvej Československej republiky. Niektoré skautské spolky úplne sa zlúčili so Zväzom (napr. Čs. obec skautov Baden-Powellových), iné mali kolektívne autonómne postavenie (napr. Slovenskí katolícki skauti). Niektoré skautské spolky zo zväzov zase vystupovali. Stále vznikali, aj zanikali ďalšie skautské organizácie.
- Skautské organizácie, ktoré sa so Zväzom nezlúčili vytvorili strešnú skautskú organizáciu Federáciu československých skautov. Niektoré pôsobili úplne samostatne (napr. Obec junákov voľnosti), alebo boli začlenené do telovýchovných organizácií (napr. ľavicoví Spartakovi skauti práce, Odbor skautov Zväzu robotníckych telocvičných jednôt, či židovskí Makabi Hacair). V RČS pôsobilo vyše 60 skautských organizácií. Boli na náboženskom, národnostnom, aj sociálnom základe.
- Na Slovensku bola skautská činnosť zrušená rozhodnutím slovenskej autonómnej vlády začiatkom decembra v roku 1938.
- Mnoho skautov a skautiek v období 2. svetovej vojny sa zapojilo do národnooslobodzovacieho boja, mnoho z nich za slobodu položilo aj svoj život.

Charakteristika tohto obdobia:

V tomto období nastal rozvoj skautingu na Slovensku, aj vznik prvých slovenských národných oddielov. Značnú pomoc pri zakladaní a rozvoji skautingu zohrali českí skautskí činovníci, ktorí prišli na Slovensko ako štátni zamestnanci, či odborníci pre verejný sektor. Pod ich vedením potom vyrástli noví slovenskí skautskí činovníci. Preto na Slovensku prevládol český skautský model. Pozitívnu úlohu zohral aj vznik krajských vedení v rámci Zväzu.

Skauting sa stal významným činiteľom pri výchove mladej slovenskej generácie. Aj keď nosnou činnosťou bol pobyt a poznávanie prírody, záber činnosti bol všestranný. Významný bol prínos v športovej činnosti. Pestovala sa klasická atletika, konali skautské krajské majstrovstvá, z niektorých skautov sa stali významní športovci (napr. víťaz prvého ročníka Košického maratónu bol skaut Halla). Skauti boli propagátormi kolektívnych športov (napr. volejbal v Humennom ako prví predstavili katolícki skauti). Košickí oldskauti vedení Kubínom stáli pri zrode slovenského horolezectva.

Významnou kapitolou bol vodný skauting, ktorý sprevádzal vznik skautingu na území Slovenska už od počiatkov (komárňanský oddiel, ktorý založil Alexander Karle bol prvým neoficiálnym oddielom vodných skautov založený vo vtedajšom Uhorsku). Medzi významné oddiely patrili 2. oddiel vodných skautov Dunajčik Bratislava, ktorý zaznamenal viacero veľkých vodáckych počinov. Už ako vodní oldskauti si sami postavili jachtu, opatrenú lodným motorom. Na nej cez Dunaj podnikali aj námorné plavby do Čierneho a Egejského mora. Druhým veľmi aktívnym oddielom bol budatínsky oddiel vodných skautov, ktorý zorganizoval v roku 1932 hľadám prvé významnejšie vodácke preteky na území dnešného Slovenska - diaľkové kanoistické preteky zo Žiliny do Trenčína. V tomto období bola stále veľmi

populárna plavba na slovenských riekach na pltiach, ktorú skauti absolvovali s profesionálnymi pltníkmi. V Budatíne v roku 1937 vznikol ak prvý oddiel vodných skautiek.

Aktívna účasť skautov v rámci Masarykovej leteckej ligy nakoniec vyústila do založenia leteckých skautských oddielov, ktoré sa venovali bezmotorovému ale aj motorovému lietaniu.

Dôležitú úlohu skauti zohrávali aj na poli kultúrno – osvetovom. Zakladali divadelné ochotnícke krúžky, hudobné kapely, spevácke zbory.

Nemalú úlohu zohrávali aj vo verejnoprospešnej činnosti. Spišskonovoveskí skauti boli aktívni ako dobrovoľní hasiči, či podieľali sa na horskej záchranárskej činnosti v Slovenskom raji. Pri štátnych oslavách konali usporiadateľskú službu. Najvýznamnejšou udalosťou bola mobilizácia v septembri 1938 kedy skauti boli priamo zahrnutí do mobilizačnej činnosti na obranu republiky pred nacistickou hrozbou.

V tomto období aj na území Slovenska pracovalo niekoľko skautských organizácií. Dominantnou organizáciou bol ale Zväz junákov – skautov a skautiek Republiky Československej. Existovali skautské spolky na náboženskom základe (SKS, Evanjelický skauti), na národnostnom (Maďarskí skauti, Ruský (rusínsky) skaut, nemecké skautské oddiely,..), podľa sociálneho zoskupenia (Skauti RTJ, SSP, Skauti voľnosti), či niekoľko skautských židovských spolkov. Niektoré z týchto organizácií boli pridružené k Zväzu, niektoré boli pod telovýchovou, niektoré samostatné. Zväz bol organizáciou apolitickou, časť z iných skautských organizácií inklinovali k niektorým politickým smerom.

Rozvoj skautingu na Slovensku bol prerušený politickými udalosťami v závere roka 1938. Po Mníchovskej dohode Československo prišlo o pohraničné územia obývané nemeckou menšinou. Po Viedenskej arbitráži Slovensko prišlo o južné územia v prospech Maďarska a na severe v prospech Poľska. Dňa 6. októbra Slovensko vyhlásilo autonómiu a v decembri jeho autonómna vláda činnosť skautských spolkov zakázala. Časť skautských činovníkov, aj členskej základne (hlavne Slovenského katolíckeho skautingu) prešla do organizácie Hlinková mládež.

Značná časť skautov a skautiek sa zapojila do protinacistického odboja. Niektorí v zahraničnom odboji, západnom (Otto Smik), aj východnom (Ján Nálepka), ďalší v domácom a počas SNP. Niektorí v boji za slobodu obetovali aj svoj život. Mnoho židovských skautov a skautiek zahynulo v nacistických koncentračných táboroch.

Československý skauting však úplne nezanikol. Vzniklo prvé obdobie exilového skautingu najprv vo Francúzsku, neskôr vo Veľkej Británii. Čs. exilový skauting pôsobil aj v čínskom Šanghai.

Skauting nezanikol ani na územiach odstúpených Maďarskému kráľovstvu. V činnosti v rámci Maďarského skautského zväzu pracovali hlavne oddiely maďarských skautov. V roku 1940 v obsadených Košiciach vznikol slovenský skautský oddiel Antona Bernoláka a po ňom aj slovenský dievčenský oddiel.

ZVÄZ JUNÁKOV – SKAUTOV A SKAUTIEK RČS

+ združené skautské organizácie pri Zväze J-SaS RČS. Niektoré z nich postupne úplne splynuli so Zväzom (napr. Obec skautov Baden Powellových), niektoré si autonómne postavenie zachovali až do zákazu činnosti.

- **Čs. obec skautov Baden Powellových**
- **Zväz maďarských skautov v RČS**
- **Slovenský katolícky skauting**
- **Ústredie evanjelických skautov**
- **Ruský skaut A. Duchnoviča**
- **Hašomer Hacair**
- **Brit Trumpeldor**
- **Bnei Akiba – židovská skautská organizácia a ďalšie**

FEDERÁCIA ČESKOSLOVENSKÝCH SKAUTOV

združenie skautských a woodcrafterských spolkov, ktoré ostali nezávislé od Zväzu junákov – skautov a skautiek Republiky Československej

- **Junácka obec Psohlavcov** – časom menili svoj názov na Čs. obec skautov Psohlavcov, či Čs. junácka obec Psohlavcov a Horných chlapcov
- **Združenie čs. skautov socialistov**
- **Skauti práce**
- **Združenie Setonových skautov**
- **Družina skautov Deti prírody**
- **Spojené zbory čs. junákov – skautov**
- **Techelet Lawan** (ľavicová židovská skautská organizácia).
- **Združenie zálesákov** a ďalšie

SAMOSTATNÉ SKAUTSKÉ ORGANIZÁCIE

- **Československá obec junákov voľnosti (predtým Skauti voľnosti)**
- **Skauti svornosti**
- **Hašomer Kadimah** – židovská organizácia, ktorá sa potom zlúčila so Hašomer Hacair

SKAUTSKÉ ORGANIZÁCIE PRI TELOVÝCHOVNÝCH ORGANIZÁCIÁCH

- **Zväz skautov Robotníckych telocvičných jednôt (RTJ, v Čechách DTJ)**
- **Spartakovi skauti práce pri Federácii robotnícky telocvičných jednôt (FRTJ)** -spôčiatku Spartakovi skauti, ktorí po zlúčení so Skautmi práce vytvorili Spartakových skautov práce. Komunistickej FRTJ sa neskôr premenovala Federáciu proletárskej telovýchovy – FPT.
- **Makabi Hacair** – skautský odbor pri židovskej telovýchovnej organizácii Makabi.

SKAUTING PO 2. SVETOVEJ VOJNE

- Vzniká jednotná skautská organizácia Československý Junák. Ten sa na federálnom princípe člení na Český Junák a Slovenský Junák. V týchto rokoch bol nebývalý rozmach skautského hnutia. Náčelníkom Čs. Junáka bol Rudolf Plajner, Slovenského Junáka Dr. Miloslav Stržínek. Oba národné zložky mali aj svoju symboliku. Český skauti si ponechali pôvodnú ľaliu Zväzu so psou hlavou. Pre Slovenský junák bol prijatý nový znak s dvojkrížom a trojvrším, tak ako ho poznáme aj dnes. Sľubové odznaky však vyrobené neboli. V roku 1947 bol pre oba národné celky prijatý sľubový odznak so štátnym znakom.
- Dňa 25.2.1948 preberá politickú moc v Československu Komunistická strana. Tá po vzoru stalinistického Sovietskeho zväzu postupne likviduje detské a mládežnícke organizácie a vytvára jediný komunistický Československý zväz mládeže (ČSM), ktorého súčasťou je iba Pionierska organizácia. Keďže spočiatku nemali vytvorené štruktúry a kádrové obsadenie, likvidácia Slovenského Junáka sa uskutočňovala postupne. Najprv sa Junák musel stať kolektívnym členom ČSM a vystúpiť z medzinárodného skautského hnutia. Členstvo v Junákovi bolo obmedzené iba do veku 15 rokov, starší (pokiaľ neboli vedúci) v ňom už nesmeli byť. Do konca roku 1949 bol už skauting na Slovensku zlikvidovaný. Posledné oddiely sa udržali ešte do roku 1950 ako junácke oddiely ČSM. Rozhodnutie o zrušení junáckych oddielov bolo publikované 17.7.1950 a formálne z registra spolkov bol Junák vymazaný ku dňu 1.1.1951.
- V 50-tych rokoch bolo mnoho skautských činovníkov vo vykonštruovaných procesoch za protištátnu činnosť a „buržoáznu“ výchovu mládeže väznených.

Charakteristika povojnového obdobia:

Po šiestich a pol roka absencie skautingu nastal po 2. svetovej vojne nebývalý rozmach hnutia. Skautská organizácia dosiahla najvyššie počty členskej základne v celej jeho histórii. Nástupníckou organizáciou po Zväze junákov – skautov a skautiek RČS sa stal Československý Junák. Bola to federalizovaná organizácia, ktorá organizačne pozostávala z dvoch národných organizácií: Českého Junáka a Slovenského Junáka. Obe mali samostatné národné ústredia. Federálne vedenie zastupovalo čs. skauting smerom k medzinárodným skautským orgánom. V tomto smere skauting o vyše 20 rokov predbehol politické štátoprávne usporiadanie Československa.

Skauti a skautky sa zapojili do obnovy vojnou zničeného hospodárstva a početné skautské brigády sa zúčastňovali na stavbách mládeže (obnova železničných tratí, vodných priehrad a pod.).

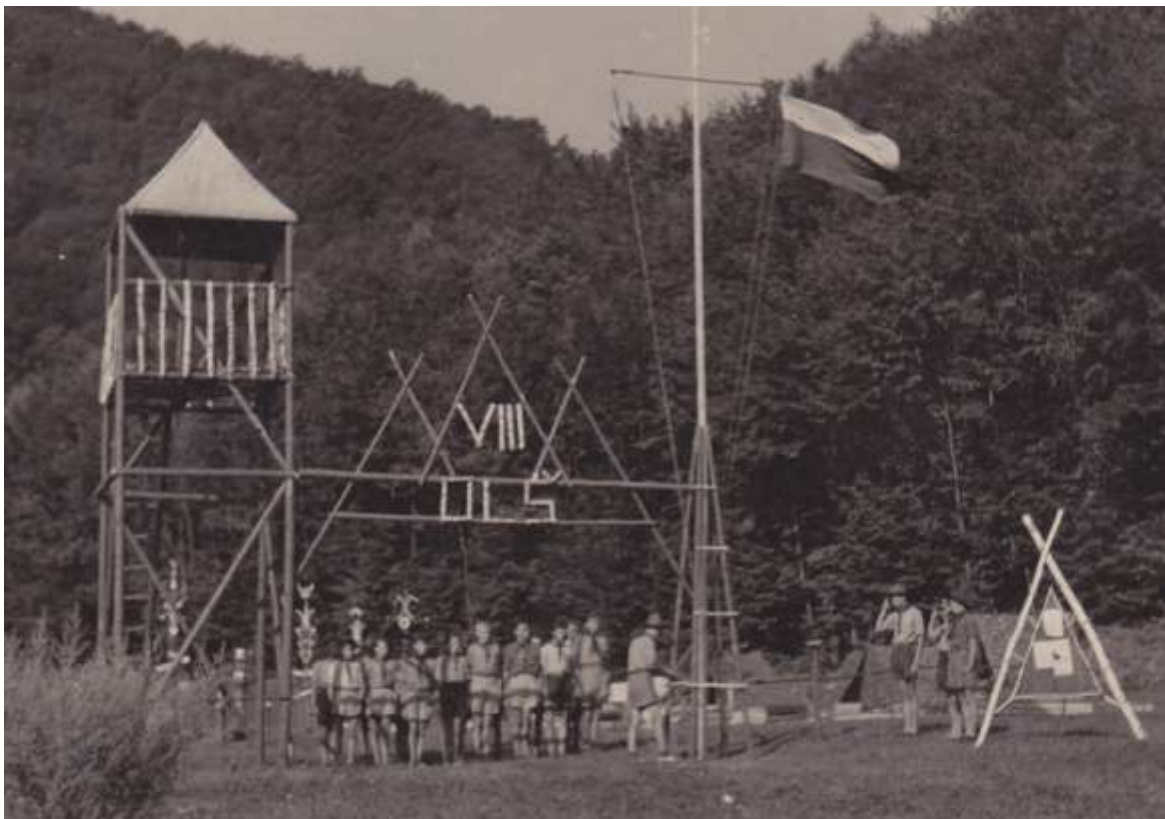
Vo vnútro politickej situácii sa už začalo prejavovať povojnové geopolitické usporiadanie a sovietsky vplyv na politické orgány Československa. Vyvrcholilo to 25. februára 1948 kedy politickú moc v štáte prevzala Komunistická strana. Pre totalitný politický režim bola skautská organizácia založená na demokratických základoch nežiaduca. Zakázať ju však pre početnú silu, aj z dôvodu že za ňu nemali vlastnú alternatívu hneď nemohli.

Slovenský Junák sa stal členskou organizáciou Zväzu slovenskej mládeže (vtedajším pravopisom sväz – SSM), ktorý ovládali komunisti. Volené skautské orgány boli nahradené dosadenými akčnými výbormi Junáka, hlavne homogénne náboženské oddiely boli rozpustené, Junák musel vystúpiť z medzinárodného skautského hnutia. Členská základňa bola obmedzená len do 15 rokov a postupne bola činnosť skautských oddielov likvidovaná.

V dňoch 23. a 24. apríla 1949 sa konala ustanovujúca konferencia komunistického Československého zväzu mládeže (ČSM). Do konca roka bol skauting v Československu zlikvidovaný. Posledné nepatrné zvyšky ešte prežívali pod názvom junácke oddiely ČSM.

Bolševický teror sa u nás prvýkrát prejavil už po prechode frontu začiatkom roka 1945, kedy niekoľko tisíc čs. občanov bolo nezákonne odvedených do sovietskych koncentračných táborov – gulagov. Mnoho z nich tam zahynulo. Medzi nimi boli aj skauti.

Druhá vlna, tentoraz vlastná československá sa uskutočnila začiatkom 50 – tých rokov. Mnoho skautských činovníkov bolo uväznených na dlhoročné tresty a do pracovných táborov za nesúhlas s komunistickými praktikami. Niektorí skauti sa aj aktívne zapojili do protikomunistického odboja.

Začala sa písať aj druhá kapitola československého exilového skautingu. Skauti a skautky v emigrácii začali po celom svete zakladať exilové oddiely, ktoré v zahraničí aj naďalej reprezentovali čs. skauting.

Doma sa niektorým organizačným jednotkám podarilo prestúpiť do iných spoločenských organizácií, ktorých činnosť bola spätá s prírodou. Hlavne do Čs. turistického zväzu. Zachovali si svoju organizačnú štruktúru, ale museli sa vzdať skautskej symboliky, histórie a tradícií. Niektoré skautské party pokračovali v činnosti ilegálne. V časoch politického oteplenia sa snažili založiť oddiely na skautských tradíciách v rámci komunistami povolených organizácií.

SKAUTING V ROKOCH 1968 – 1970

- Počas demokratizačného procesu vedeným Alexandrom Dubčekom v apríli 1968 došlo k obnoveniu skautskej organizácie na Slovensku. **Slovenský Junák** bol podobne ako v rokoch 1945 – 49 súčasťou **Československého Junáka**. Náčelníkom Čs. Junáka bol Rudolf Plajner, Slovenského Junáka Dr. Ivan Janček. Aj v tomto období bola federálna organizačná štruktúra. Pridruženým členom bol **Junák – zálesák**, skautská organizácia ktorá vznikla pri Zväze pre spoluprácu s armádou (ZVÄZARM). Pridruženými boli aj Foglarove čitateľské kluby

pri skautskom časopise Skaut - Junák. Boli to v podstate skautské družiny v mestách a obciach, kde spravidla neexistoval skautský oddiel, alebo zbor.

- Dňa 21.8.1968 Československo vojensky okupujú armády piatich socialistických štátov Varšavskej zmluvy. Pozitívny proces demokratizácie spoločnosti sa zastavil. Skauting síce ešte fungoval, ale Čs. Junák sa už nemohol stať členom svetového skautského hnutia. Napriek tomu sa tešil obľube mládeže a bol vážnym konkurentom Pionierskej organizácie.
- Činnosť Slovenského Junáka bola postupne obmedzovaná a nakoniec v apríli 1970 zrušená.
- Čs. Junák bol zrušený v júni a Český Junák v septembri 1970. Čs. skauting však úplne nezaničil. V zahraničí vznikla organizácia Český a Slovenský exilový skauting, ktorá pokračovala v čs. skautskej tradícii.

Mala vôbec význam krátka existencia skautingu v rokoch 1968 - 1970

Pokus o nastolenie demokratického systému v Československu okamžite naštartoval aj obnovu skautingu. Bol obnovený povojnový organizačný model federálny Československý Junák. Aj na Slovensku sa začal skauting sľubne rozvíjať a jeho činnosť bola obnovená v mnohých mestách a obciach. Zásľuhu na tom mali predvojnoví, aj povojnoví členovia skautských organizácií.

Dňa 21. augusta 1968 vojská Varšavskej zmluvy vojensky okupovali Československo a demokratizačný proces sa zastavil. Politická klíma ešte nedovoľovala skauting zakázať, ale sa už začali prejavovať obmedzenia. Čs. Junákovi nebolo dovolené vstúpiť do medzinárodného skautského hnutia a organizácia na Slovensku bola zastrešená pod Združenie detských a mládežníckych organizácií Slovenska. V jeho vedení už získavali pozície promoskovskí komunisti.

Reálne mysliacim skautským činovníkom muselo byť jasné, že situácia nedopadne dobre. Na politický nátlak museli pristúpiť ku kompromisom, aspoň navonok museli súhlasiť s komunistickou ideológiou, čo im dodnes mnohí nevedia odpustiť. Na druhej strane ešte ďalší rok dokázali viesť oddiely v skautskom duchu a členská základňa skautskej organizácie dokonca početne rástla. Podarilo sa im po takmer dvadsať ročnej prestávke vychovať síce

nepočetnú generáciu mladých skautských činovníkov, ktorí po znovu takmer dvadsať ročnej obnovovali skauting v roku 1990. Po januári 1970 politický vývoj na Slovensku už otvorene smeroval k likvidácii skautingu.

Dejiny sa zopakovali. Znova v dňoch 24. a 25. apríla 1970 sa uskutočnila ustanovujúca konferencia komunistického Socialistického zväzu mládeže Slovenska (SZMS). Týmto dňom zanikol Slovenský Junák, aj mnohé ďalšie detské a mládežnícke organizácie. Opodstatnenie stratil aj federálny Čs. Junák. Český Junák vydržal do septembra, do ustanovujúceho zhromaždenia celoštátneho komunistického Socialistického zväzu mládeže.

Skautské organizačné jednotky na Slovensku boli rozpustené. Nie je známe aby prešli do Pionierskej organizácie (ktorá bola súčasťou SZM). Ak áno, tak v mizivom počte. Košickým skautom sa už pod hlavičkou SZMS podarilo uskutočniť skautský tábor, ale v septembri boli rozpustení aj oni.

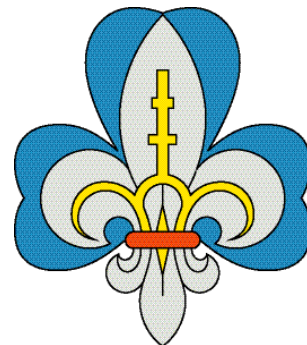
Mnohé skautské partie po zákaze Slovenského Junáka pokračovali v činnosti neorganizovane, ako trampí.

V zahraničí sa začala písať tretia kapitola československého exilového skautingu. V marci 1975 sa zišli zástupcovia exilových oddielov na zhromaždení vo Wüinterhuru a založili združenie Český a Slovenský exilový skauting.

OBNOVA SKAUTINGU V ROKU 1989

- Dňa 17. novembra padla politická moc Komunistickéj strany Československa a nastal proces demokratizácie spoločnosti Už koncom decembra 1989 bola Ministerstvom vnútra Slovenskej socialistickej republiky povolená činnosť Zväzu skautov a skautiek na Slovensku. Skautská činnosť vďaka činovníkom z predchádzajúcich období začala znova ožívať. V máji v Žiline na IV. skautskom sneme bol prijatý názov **Slovenský skauting** (SLSK).
- Československá socialistická republika mení svoj názov na Českú a Slovenskú federatívnu republiku (ČSFR). SLSK spolu s Českým Junákom vytvorili federálnu skautskú organizáciu **Český a Slovenský skauting**, ktorá bola prijatá do medzinárodných skautských štruktúr. Náčelníkom ČaSS bol Dr. Václav Břicháček, náčelníkom SLSK Dr. Ivan Janček. Členom federálnej skautskej organizácie bol Český a Slovenský skauting v zahraničí (exilový).
- Rozpadom Česko – Slovenskej federácie 31. decembra 1992 zaniká aj federálna skautská organizácia. Slovenský skauting ako samostatná organizácia v suverénnej Slovenskej republike musela následne znova požiadať o prijatie do medzinárodných skautských štruktúr, čo sa potom v nasledujúcom období aj stalo. V 90-tych rokoch organizačná štruktúra kopírovala systém z rokov 1968 – 1970. Náčelníctvu boli podriadené kmeňové rady chlapčenská, aj dievčenská. Vznikol aj kmeň dospelých, ktorý však bol na VI. sneme v Bratislave zrušený. Vybudovala sa organizačná štruktúra. Nižšie územné zložky tvorili hlavne skautské okresy. Obnovilo sa vzdelávanie skautských vodcov formou lesných škôl.
- Podobne ako za prvej RČS aj v tomto období došlo k diferenciacii skautského hnutia a na Slovensku vznikli skautské organizácie národnostných menšín, ktoré pracujú aj v súčasnosti. Je to predovšetkým **ZVÄZ SKAUTOV MAĎARSKEJ NÁRODNOSTI NA SLOVENSKU / SZLOVÁKIAI MAGYAR CSERKÉSZSZÖVÉTSEGET**. Vznikol v roku 1990. Združuje skautov a skautky maďarskej národnosti žijúcich v Slovenskej republike. Druhou skautskou organizáciou je **PLAST - ZVÄZ SKAUTOV UKRAJINSKO-RUSÍNSKEJ MLÁDEŽE NA SLOVENSKU / Sajuz skavtiv PLAST ukrajinsko-rusinkoj molodi Slovaččiny**. Vznikol dňa 25.5. 1991.
- Prvé desaťročie existencie bolo značne turbulentné. Skauting na Slovensku mal niekoľko nútených prestávok. Aj posledná trvala vyše 19 rokov. Za tento čas sa slovenský skauting nemohol rozvíjať, ani si vychovávať mladú činovnícku základňu. Oldskautom a oldskautkám z predchádzajúcich období môžeme ďakovať, že obetavo sa zapojili do obnovy skautského hnutia. Na druhej strane už nie vždy dokázali vnímať potreby súčasnej mládeže a dochádzalo aj ku generačným konfliktom. Došlo aj k triešteniu síl. Dospelí skauti a skautky založili samostatnú organizáciu dospelých Skautskú gildu Slovenska, v roku 1997 aj Slovenský katolícky skauting. Po čase však obe organizácie začali stagnovať.
- Od obnovenia skautingu vyrástla nová mladá generácia skautských činovníkov, ktorí preberala zodpovednosť za rozvoj organizáciu a slovenský skauting posúvala vpred. Novej dobe sa prispôbovala aj organizačná štruktúra. Na prelome storočí sa rušili

väčšinou nefunkčné okresné skautské rady. Miestnym skautským zborom bola delegovaná právna subjektivita, čo značne pomohlo akcijschopnosti nižších skautských jednotiek. Ako vyššie organizačné jednotky začali vznikať skautské oblasti. Reorganizáciou prešiel aj vzdelávací systém.

Nový začiatok po dlhej prestávke

Skauting nemôže existovať v autoritatívnom politickom režime. Až po páde komunistického režimu mohol znova slobodne pokračovať v činnosti. Udalosti mobilizovali skautov a skautky všetkých predchádzajúcich období existencie skautingu. Oldskauti a oldskautky udržiavali pri živote skautskú ideu a už koncom roka sa pustili do obnovy organizácie. Na jednej strane im môžeme ďakovať za obnovu, na strane druhej od posledného zákazu uplynulo takmer 20 rokov. Tá prestávka v podstate bola dvojnásobná, pretože krátke obdobie 1968 – 1970 nestačilo na výchovu dostatku novej činovnickej generácie. Skauting na Slovensku na rozdiel od skautingu v západnej Európe sa nemohol vyvíjať a prispôbovať modernej dobe. Pri obnove sa použila metóda z roku 1949 (resp. 1970). Tým ale začínali vznikať rozpory medzi staršími činovníkmi a mladou členkou základňou. Oldskauti/oldskautky už nie vždy dokázali pochopiť potreby a záujmy mladej generácie. Generačné rozpory niekedy končili rozčarovaním a sklamaním na oboch stranách. V priebehu prvého desaťročia od obnovy však začala vyrastať nová generácia činovníkov a pomery aj za cenu kríz sa začali konsolidovať.

SKAUTING V NOVOM STOROČÍ

- Začiatok nového storočia bol ešte poznamenaný organizačnou prestavbou. V Slovenskom skautingu sa stabilizovali organizačné štruktúry. Miestne skautské zbory disponujú právnou subjektivitou, rozbehla sa činnosť skautských oblastí. Členská základňa zaznamenáva stúpajúci trend. Organizácia sa zapája do aktivít medzinárodného skautského hnutia. Každý štvrtý rok je organizátorom stredoeurópskeho jamboree CEJ, ktoré sa striedavo uskutočňujú v Česku, Maďarsku, Poľsku a Slovensku.
- Na prelome rokov 2000 až 2001 vznikla v Košiciach organizácia **CENTRUM RÓMSKEHO SKAUTINGU**. Oddiely a zbory rómskeho skautingu sa nachádzali v Košickom a Prešovskom kraji. Dňa 10.12.2002 sa zlúčili so Slovenským skautingom, vytvorili skautskú rómsku oblasť. Bola to jediná skautská oblasť SLSK vytvorená na etnickom princípe, nie na teritoriálnom. Zhruba po dvadsiatich rokoch jej existencie boli potom rómske oddiely začlenené do teritoriálnych skautských oblastí.

- Okrem Slovenského skautingu v SR vznikli aj ďalšie skautské organizácie. Sú to:
FEDERÁCIA SKAUTOV/ SKAUTIEK EURÓPY NA SLOVENSKU - FSE/UIGSE. Federácia európskych skautov a skautiek je medzinárodné združenie katolíckych skautských organizácií Európy. Ďalšou organizáciou skautského typu s celoslovenskou pôsobnosťou je **KLUB PRIESKUMNÍK - PATHFINDER.** Sú orientovaní hlavne na členov protestantských reformovaných cirkví. Dospelí skauti a skautky zo zvyšku členov Skautskej gildy a z časti dospelých v Slovenskom skautingu zastúpených v Kruhu dospelých skautov a skautiek vytvorili 1.12.2012 združenie **DOSPELÍ SKAUTI A SKAUTKY SLOVENSKA.** V súčasnosti sú členom ISGF.

STRUČNÁ HISTÓRIA SVETOVÉHO SKAUTSKÉHO HNUTIA

1901 – Ernest Thompson Seton začína pracovať s mládežou so zameraním na návrat k prírode. Robert Baden Powell vydáva armádnu príručku pre zvedov Soldier Scouts Training.

1902 – Seton realizuje prvý woodcrafterský tábor. Kmene Lesnej múdrosti vznikajú aj v ďalších mestách USA. Vznik woodcrafterského hnutia.

1906 – R. Baden Powell po návrate do Anglicka zisťuje, že jeho armádnu príručku používajú chlapci pri hrách a pobyte v prírode. Začína pracovať na nových výchovných metódach mládeže. Nechce ale vytvoriť militantnú organizáciu, ale hnutie založené na humanistických základoch. Komunikuje so Setonom, aj sa s ním osobne stretáva.

1907 – Vznik skautingu R. Baden Powell vedie experimentálny skautský tábor mládeže na ostrove Bronsea (1.8. – 9.8.). Vo Veľkej Británii začínajú vznikať skautské oddiely.

1908 – V januári vydáva knihu Scouting for Boys. Vzniká prvá skautská organizácia Boys Scouts Association of Great Britain.

1909 – Vznikajú v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie prvé dievčenské skautské oddiely. Skauting sa šíri do ďalších krajín: Chile, USA, Kanady, Indie,.... V Rusku v tomto prvý skautský oddiel založil plk. Oleg Pantjuhov. V Uhorsku László Králik prekladá knihu Scouting for Boys do maďarčiny.

1910 – V Anglicku vzniká prvá organizácia skautiek. Na prelome rokov 1910 až 1911 vznikajú prvé skautské oddiely v Uhorsku.

1911 – Prvý tábor anglických skautiek. Český stredoškolský profesor Antonín B. Svojsík vycestoval do Veľkej Británie aby sa oboznámil s princípmi skautingu. V Bulharsku prvý oddiel zakladá Nikola Žekov, v Srbsku Dr. Miloš Popovič, na západnej Ukrajine Olexander Tysovskij. Skauting vzniká aj na území Chorvátska.

1912 - V máji 1912 Svojsík vydáva knihu Základy junáctví a v polovici júla uskutočnil štvortýždňový tábor neďaleko Lipnice. Vytvorený skautský odbor pracoval vo Svaze českých spolků přátel tělesné výchovy mládeže. Skauting vzniká v Rakúsku, či Bielorusku. V Uhorsku je vytvorená skautská organizácia Magyar cserkészszövetség.

1913 – V Anglicku sa uskutočnil prvý medzinárodný tábor. Na území Horného Uhorska (dnešného Slovenska) vznikajú prvé skautské oddiely (v Trnave, v Komárne pod vedením Alexandra Karleho a ďalšie). V Uhorsku vzniká židovská skautská organizácia Hašomer Kadimah.

1914 – V skautingu vzniká veková skupina vlčat a škriatkov. V Rakúsku je založená organizácia Pfadfinder. Vznikajú prvé oddiely vodných skautov a skautiek. Svojsík v Čechách 15.6.1914 zakladá samostatný spolok JUNÁK – český skaut.

1915 – V Čechách vzniká pri Junáku odbor skautiek.

1916 - V Poľsku zakladajú skauting Andrzej a Oľga Malkowski.

1919 – Robert Baden – Powell zakladá Gilwell Park – medzinárodné skautské stredisko zamerané na výchovu a prípravu skautských vodcov. Spracovaný roverský program.

1920 – Vo Veľkej Británii sa uskutočňuje Medzinárodná skautská konferencia – vznik WOSM. Na nej bol zriadený Medzinárodný skautský výbor a Medzinárodná informačná kancelária. Uskutočnilo sa 1. svetové skautské jamboree na ktorom za svetového náčelníka bol zvolený Robert Baden Powell. V Oxforde sa uskutočnila medzinárodná konferencia skautiek. Skauti

z Ruského impéria vytvárajú exilové skautské organizácie. Bolševici na území bývalého Ruska skauting zakázali.

1922 – V Prahe vzniká združenie slovanských skautov.

1923 – Vzniklo skautské stredisko vo švajčiarskom Kanderstegu.

1924 – Uskutočnilo sa 2. Svetové jamboree v Dánsku

1926 – 22. február je vyhlásený za Deň skautiek

1928 – Vznik Svetového hnutia skautiek (WAGGGS)

1929 - Uskutočnilo sa 3. Svetové jamboree v Anglicku

1931 – V Prahe sa uskutočnilo 1. Slovanské jamboree a vo švajčiarskom Kanderstegu 1. Rover Moot.

1933 – 4. Svetové jamboree v Gödöllő (Maďarsko) na ktorom sa prvýkrát zúčastnili skauti a skautky zo Slovenska.

1935 – Uskutočnilo sa 2. Slovanské jamboree v poľskom Spale. Rover Moot sa uskutočnil vo Švédsku.

1936 – Pri Brne sa uskutočnil prvý medzinárodný tábor skautov – esperantistov.

1937 - Uskutočnilo sa 5. Svetové jamboree v Holandsku

1939 – Vplyvom politických udalostí v Európe bol skauting autoritatívnymi režimami v mnohých krajinách zakázaný. Mnohé skautské organizácie pracovali v exile, alebo v ilegalite. V Čechách došlo k zlúčeniu skautských spolkov do organizácie JUNÁK. 3. Rover Moot sa uskutočnil v Škótsku.

1940 – Medzinárodné skautské ústredie počas vojny vytvorilo Provizórny svetový skautský výbor.

1941 – Dňa 8.1. v Keni zomrel zakladateľ skautingu sir Robert Baden Powell of Gilwell.

1943 – Vo varšavskom židovskom gete vypuklo povstanie. Na jeho čele stáli skauti zo židovskej skautskej organizácie Hašomer Hacair. Povstanie bolo krvavo potlačené.

1944 – Vypuklo povstanie vo Varšave. Významnú rolu v poľskom odboji zohrali skauti – harceri. V rámci Armiji krajowej vytvárali samostatné skautské bojové jednotky. Po potlačení povstania bolo hlavné mesto Poľska zrovnané so zemou.

1945 – Emil J. Štembera vytvoril v Šanghaji (Čína) československú skautskú exilovú organizačnú jednotku. Čs. roveri sa vyznamenali počas japonského náletu na mesto. Po máji 1945 dochádza k obnove skautingu v mnohých európskych štátoch.

1947 - Uskutočnilo sa 6. Svetové jamboree mieru vo francúzskom Moison. Zúčastnila sa ho početná výprava československých skautov a skautiek.

1949 - Uskutočnil sa 4. Rover Moot v Nórsku

50-te roky 20.storočia – V štátoch sovietskeho bloku strednej a východnej Európy postupne bol skauting zakázaný. Zlikvidovaný bol pluralitný systém mládežníckych organizácií. Zakladali sa jednotné a jediné mládežnícke organizácie sovietskeho typu pod priamou kontrolou komunistických režimov.

Skauting v demokratických krajinách sa naďalej rozvíjal a jeho základňa mohutnela. 7. Svetové jamboree sa konalo v roku 1951 v Rakúsku. Ďalšie v Kanade (1955), Anglicku (1957), na Filipínach (1959), v Grécku (1961), v USA v štáte Idaho (1967), Japonsku (1971), Nórsku (1975), kanadskej Alberte (1983) a 16. Jamboree v Austrálii v roku 1987. Čs. skauting na nich zastupovali exiloví skauti a skautky.

Uskutočňovali sa aj Rover Moot –y vo Švajčiarsku (1950), Anglicku (1957), Iráne (1961). Pravidelne sa konali zasadania najvyšších medzinárodných orgánov skautského hnutia.

1951 – V dánskom Krogerupe Højskole vznikol prípravný výbor pre založenie organizácie dospelých skautov a skautiek International Fellowship Former Scouts and Former Guides.

Medzinárodné hnutie dospelých skautov IFOFSAG vzniklo v októbri 1953 v Lucerne (Švajčiarsko)

1968 – Na krátky čas sa obnovil skauting v Československu. Po okupácii ČSSR vojskami Varšavskej zmluvy mu už nebolo dovolené požiadať o vstup do medzinárodného skautského hnutia. Na jar 1970 činnosť skautingu bola znova zakázaná.

1969 – V dňoch 16. až 24.7. sa uskutočnil let kozmickej lodi Apollo 11 na Mesiac. Celá trojčlenná osádka pozostávala z amerických skautov. Z kozmickej lode jej veliteľ Neil Armstrong pozdravil 18.7. národné skautské jamboree vo Farragut. Ako prvý človek na svete stúpil na povrch Mesiaca. Spolu s Edwinom Aldrinom vykonali prieskum, vztýčili vlajku USA a na Mesiaci zanechali aj skautský znak. Tretí skaut M. Collins ich zabezpečoval na kozmickej lodi. Skautom bol aj astronaut Andrew Cernan (otec Slováč, matka Češka), ktorý na Mesiac vystúpil pri ďalších letoch.

Svetové jamboree sa uskutočnili v Južnej Korei (1991), Holandsku (1995) a v Chile (1999). Na posledných dvoch sa už zúčastnili aj výpravy zo Slovenska.

1983 – Prvé stretnutie československých exilových skautov a skautiek zo všetkých čs. jednotiek exilového skautingu EXILOREE sa uskutočnilo 20. – 23.5.1983 v nemeckom Glathu. Potom sa opakovali v dvojročných intervaloch v rôznych štátoch.

1986 – prvýkrát v bazilike Narodenia Pána v Betleheme telesne postihnuté dieťa odpálilo plameň a letecky ho dopravilo do baziliky v Linzi. Na distribúciu plamienka z Betlehéma sa podujali rakúski skauti a skautky. Najprv sa roznášalo iba po Rakúsku, v ďalších rokoch aj okolitých krajín západnej Európy. Čs. exiloví skauti z Viedne ho v roku 1989 prvýkrát dopravili na Slovensko. Ďalší rok sa už do roznášania Betlehemskeho svetla zapojili členovia a členky Slovenského skautingu. V súčasnosti skauti štafetovým spôsobom roznášajú BS po celej Európe, od roku 2000 sa prepravuje aj na americký kontinent.

Koncom 80-tych a začiatkom 90-tych rokov 20.storočia sa v štátoch strednej a východnej Európy začali rúcať komunistické režimy a postupne dochádzalo k znovuzrozeniu skautských organizácií (napr. Maďarsko už v roku 1988). Následne sa stávali členmi medzinárodného skautského hnutia WOSM a WAGGGS.

1997 – FÉNIX, stredoeurópske jamboree. Uskutočnilo sa v Prahe a organizátorom bol Junák – svaz skautů a skautek ČR. Nadväzovalo na tradíciu Jamboree slovanských skautov. Zo zahraničných hostí boli najpočetnejší skauti a skautky zo Związku harcerstwa polskiego. Ďalej to boli výpravy z Bieloruska, Bulharska, Lotyšska, Ruska, Slovenska a Ukrajiny. V druhej polovici jamboree boli prítomní aj katolícki skauti Lužických Srbov z Nemecka.

1998 – 2. Stredoeurópske jamboree EUROCOR sa uskutočnilo na Slovensku pri Revištskom Podzámku. Bola to prvá veľká medzinárodná akcia, ktorú organizoval Slovenský skauting.

1999 - V Poľsku pri Sanoku sa uskutočňuje ďalšie stredoeurópske jamboree SAN.

2000 – 11. Roverský moot sa uskutočnil v Mexiku.

2001 – V Maďarsku sa uskutočnilo Stredoeurópske jamboree Carpatia

2003 - Svetové skautské jamboree bolo v Thajsku.

2004 – TATRACOR 16.-24.7. vo Vysokých Tatrách na Slovensku. 2500 účastníkov zo strednej a západnej Európy

2006 – V Mariánskom údolí (Česko) sa konalo 8. CEJ Orbis

2007 – Storočnica skautingu, skauti a skautky z celého sveta vítajú z 31.7 na 1.8. začiatok nového dňa na vrcholoch kopcov. V kolíske skautingu v Anglicku sa uskutočnilo svetové skautské jamboree, na ktorom sa zúčastnilo aj 37 účastníkov zo Slovenska. Kresťanská Federácia skautov Európy (FSE) organizovala Euromoot. Začal v slovenskej Levoči a skončil v poľskej Čenstochovej. Účastníci boli z Talianska, Francúzska, Nemecka, Belgicka,

Španielska, Portugalska, Švajčiarska, Rakúska, Poľska, Rumunská, Litvy, Bieloruska, Ruska, Ukrajiny. Slovenskí skauti a skautky na našom zabezpečovali servis.

2011 – 22. Svetové skautské jamboree sa uskutočnilo vo Švédsku. Zúčastnilo sa ho 40 tisíc skautov a skautiek z 142 krajín (32 zo Slovenska).

2012 – 11. CEJ (stredoeurópske jamboree) sa uskutočnilo na Slovensku v Kráľovej Lehote. Účastníci: Česko, Poľsko, Ukrajina, Slovinsko, Írsko, Švédsko

2014 – CEJ v Česku (Česko, Slovensko, Poľsko, Ukrajina, Maďarsko, Gruzínsko a Taiwan).

2015 – 23. Svetové skautské jamboree sa uskutočnilo v Japonsku. Zúčastnilo sa ho 34 tisíc skautov a skautiek z viac než 150 krajín.

2016 – CEJ sa uskutočnilo pri sliezskom meste Wrocław (Poľsko)

2018 – CEJ sa uskutočnilo pri Dunaji v Maďarsku

2019 – Svetové skautské jamboree sa konalo v Západnej Virginii (USA)

Odobovanie Betlehenského svetla v poľskej Glodówke 2002

KVÍZ

1. Vieš v ktorom roku vznikol v tvojom meste/obci prvý skautský oddiel? Vieš kto boli jeho zakladatelia?
2. Máš informácie, poznáš mená významných skautských činovníkov pôsobiacich vo vašom meste/obci?
3. Aké skautské spolky existovali vo vašom meste/obci v rokoch do 1938?
4. V rokoch 1945 – 1949 bol obnovený, alebo vznikol skauting v meste/obci po vojne? Vieš kto ho obnovoval?
5. Vieš o skautovi, skautke z vášho mesta, ktorý sa zapojil do protifašistického, alebo protikomunistického odboja?
6. Bol v období 1968 – 1970 obnovený, alebo vznikol skauting v meste/obci? Vieš kto ho obnovoval?
7. V ktorom roku po novembri 1989 začala činnosť skautskej organizácie v meste/obci? Vieš, ktorí činovníci skauting obnovovali?
8. Poznáš históriu oddielu ktorého si členom? Vieš do ktorého roku siahajú tradície tvojho oddielu?
9. Poznáš niektoré mená vodcov, ktorí oddiel v minulosti viedli?
10. Vieš kedy vznikol zbor s právnou subjektivitou ktorého si členom? Vieš, mená činovníkov ktorí ho zakladali, kto bol prvým vodcom zboru?

SLOVENSKÝ SKAUTING

Historická komisia

SKAUTSKÁ SYMBOLIKA

Osnova:

- A. Štátne symboly
- B. Základné slovenské skautské symbolické prvky
- C. Medzinárodná skautská symbolika WOSM a WAGGGS
- D. Symbolika nižších organizačných zložiek SLSK
- E. Skautské pozdravy
- F. Rovnošata
- G. Zvyky, tradície, obrady a rituály
- H. Praktické využitie symboliky
- I. Totemy

Spracoval: Jozef Mikloš

A. Štátne symboly

Štátne symboly upravujú najvyššie právne normy Slovenskej republiky a požívajú aj štátnu ochranu. Zákon medzi ne zaradzuje:

- Štátny znak pozostávajúci z červeného gotického štítu na ktorom je biely (strieborný) dvojkríž na modrom trojvrší. Oficiálne ako symbol Slovákov vznikol v 40-tych rokoch 19. storočia. Horné Uhorsko (dnešné Slovensko) v inej farebnej kombinácii už reprezentoval pár storočí predtým.
- Štátna vlajka (zástava) je trikolóra bielo – modro – červená. Šírka pruhov je rovnaká. Pomer strán 2:3. Vznikla už v meruňsmých rokoch 19. storočia, jej farebné usporiadanie sa ustálilo až o pár desaťročí neskôr. Keďže farebné usporiadanie bolo totožné s vlajkami Ruska a Slovinska, v roku 1992 bol v prvej tretine dĺžky vlajky (v žrdovej časti) vložený štátny znak.
- Štátna hymna. Melódia hymny vychádza z ľudovej piesne Kopala studienku. Text Nad Tatrou sa blýska zložil slovenský národovec Janko Matúška.
- Štátna pečať

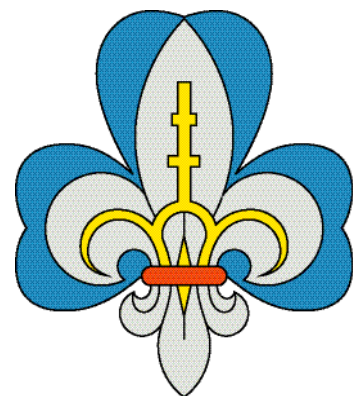
V skautskej činnosti najviac využívame štátnu vlajku a hymnu. Slovenská vlajka vlaje na každom skautskom letnom tábore, či iných významných skautských podujatiach. Jej vztyčovanie tvorí slávnostný ceremoniál. Vlajku obradne prinesie vlajková čata. Pri jej vztyčovaní, alebo snímaní sa spieva štátna, resp. skautská hymna. Skauti a skautky jej vzdávajú česť a zdravia skautským pozdravom. Vlajka pokiaľ nevede na stožiar musí byť zložená a umiestnená na dôstojnom mieste a v schránke (obale). Nesmie byť zašpinená, či nebudaj sa niekde ledabolo povalovať na zemi.

B. Základné slovenské skautské symbolické prvky

1. **Znak Slovenského skautingu.** Základným prvkom je strieborná heraldická ľalia. Jej tri horné lístky predstavujú tri body skautského sľubu. V nej je žltá kresba trojvršia, žltý dvojkríž (štylizovaná kresba Slovenského znaku) symbolizujúca našu domovinu a kompasová strelka. Lístky ľalie sú zopnuté červenou páskou svornosti symbolizujúcej bratstvo medzi skautmi. Ľalia je podložená modrým trojlístkom symbolizujúce skautky.

Autori slovenskej skautskej ľalie prijatej na I. skautskom sneme v roku 1945 boli Laco Ozábal, Igor Janota, Alojz B. Herceg.

Prečo je znakom skautov ľalia? Ľalia je starým heraldickým symbolom označujúcim čistotu. Heraldická ľalia sa nachádza v erboch panovníkov, významných šľachtických rodov, v erboch mnohých miest. Je súčasťou znaku mnohých štátnych, či

územných útvarov. Nachádza sa aj v erbe zakladateľa skautingu lorda Roberta Baden Powella.

Ľaliou bol na historických kompasoch označovaný sever, t.j. udávala správny smer.

Skautská ľalia v rôznych úpravách tvorí znaky prevažnej väčšiny skautských organizácií na celom svete. Je sľubovým odznakom, ktorý sa nosí na ľavej strane skautskej rovnošaty. Symbolizuje to, že slová skautského sľubu obrazne prijímame aj svojím srdcom.

Vývoj sľubových odznakov na území Slovenska od vzniku prvých oddielov do súčasnosti:

Odznak Maďarského (uhorského) zväzu

Varianty sľubového odznaku Zväzu junákov - skautov RČS (do roku 1947)

Sľubový odznak Čs. Junáka v roku 1947

Sľubový odznak Slovenského junáka. Vznikol v roku 1945, ale reálne sa začal používať až v roku 1968. Kovová časť je totožná aj so sľubovým odznakom Slovenského skautingu, od roku 1990 je však podložená modrým textilným trojlístkom.

Sľubový odznak slovenských skautov a skautiek prešiel svojím vývojom a časom svoju podobu menil. Počas trvania Československej republiky sa používal český variant ľalie so štítkom s čiernou hlavou psa. Je platný dodnes v Českej republike, je však tiež podložený modrým trojlístkom. Sľubový odznak s československým štátnym znakom sa používal veľmi krátko. Od roku 1968 sľubové odznaky českých a slovenských skautov a skautiek používali vlastnú národnú symboliku.

Skautskú ľaliu v úpravách používalo aj mnoho ďalších skautských organizácií existujúcich v Československu. Niektoré však ako sľubový odznak nepoužívalo kov, ale nahradili ich textilnou nášivkou.

Odznak skautov DTJ/RTJ

Odznak Slovenského Katolíckeho skautingu (SKS)

Sľubová nášivka SKS

2. **Vlajka (zástava) Slovenského skautingu.** Rozmer 150 x 100 cm, rub, aj líce vlajky sú totožné. Pole vlajky je zelené. V strede vlajky je znak Slovenského skautingu oddelený od poľa tenkým zlatým lemom. Rozdiel medzi vlajkou a zástavou spočíva v tom, že vlajka sa upína na lanko, kým zástava je pevne upevnená na žrdi.
3. **Hymna Slovenského skautingu.** Hudbu zložil K. Kovařovic a je spoločná pre českých, aj slovenských skautov a skautky. Slovenský text zložil M. Ferko

Slová a notový záznam skautskej hymny

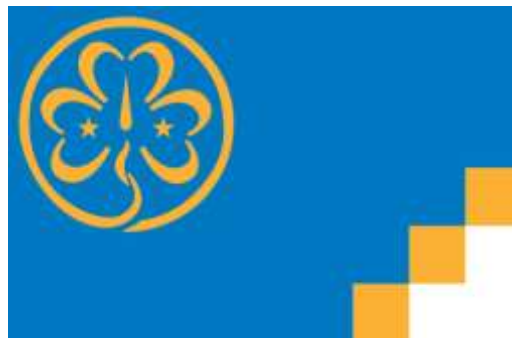
Hej skau-ti, hor sa vo - lá deň, s ná-de - jou na nás hľa - di zem.
Hej skau-ti, hor sa vo - lá vlasí, buď pri - pra - ve - ný v kaž - dý čas

5
sľa - ko už na ces - tu žia - ri, krá - čaj - me s ú - sme - vom v tvá - ri.
k o - bra - ne prav - dy a krá - sy, mla - dosť sa o slo - vo hľa - si

9
Hej, skau - ti, hor sa vo - lá deň, vo - lá nás
Hej, skau - ti, hor sa vo - lá vlasí, hej, skau - ti

12
na - ša rod - ná zem.
vo - lá všet - kých nás.

c. Medzinárodná skautská symbolika WOSM, WAGGGS.

Základný symbol svetového skautského hnutia WOSM preto prirodzene tvorí skautská ľalia britského typu. Tvorí ju biela skautská ľalia s fialovou strelkou, ktorej lístky sú zopnuté páskou svornosti. Na bočných lístkoch sú fialové päťcípe hviezdy symbolizujúce desať bodov skautského zákona. Ľalia je obopnutá povrázkom zakončeným ambulančným

uzlom symbolizujúci skautskú jednotu. Na vlajke je tento znak vložený na fialový list. Znak má kruhovú podobu.

Symbolom svetového hnutia skautiek je žltý trojlístok na modrom podklade. V strede trojlístka je žltá kompasová strelka, dve päťcípce hviezdy. Trojlístok je umiestnený v kruhu. Vlajku tvorí modrý list. V hornej žrdovej časti sa nachádza znak WAGGGS. V dolnej vlajúcej časti sú tri žlté štvorce a a biela rohová časť. Symbolika (trojlístok, strelka, hviezdy a kruh) je rovnaká ako u skautov.

D. Symbolika nižších organizačných zložiek

a. Celoslovenské organizačné zložky

- Hlavný kapitanát vodných skautov, rady SLSK (programová, duchovná, pre vzdelávanie,..), Kruh dospelých skautov a skautiek, Historická komisia

- Znaky vekových skupín

b. Nižšie organizačné zložky

- Zbory: vlajky, znaky, domovenky. Rozmer vlajky je 60 x 90 cm. Rub vlajky zvyčajne tvorí zelený list v strede ktorého je znak SLSK. V hornej časti nápis SLOVENSKÝ SKAUTING, dole zvyčajne heslo (Bud' pripravený). Lícna strana zvyčajne obsahuje farby mesta (obce). Erb obce má byť na čestnejšom mieste (väčší, vyššie a pri žrdi), znak, číslo, názov a sídlo zboru.

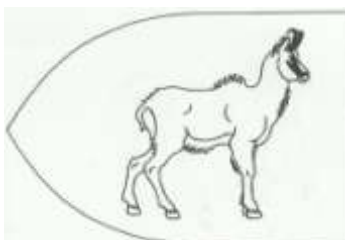
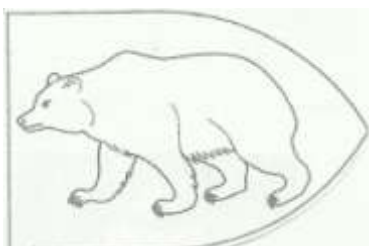

Domovenky: Zborové domovenky sú z pravidla kruhového tvaru priemeru 8 cm. Výtvarné riešenie domovenky si navrhujú zbory. Jej motív by mal vystihovať zbor. Môžu obsahovať aj označenie SLOVENSKÝ SKAUTING, v každom prípade by domovenka mala obsahovať číslo, názov a sídlo zboru. Z oblastí používa domovenku Východoslovenská oblasť.

- Symbolika oddielov, oddielové vlajky a domovenky. Pre oddielové vlajky platia rovnaké pravidlá ako pre zbor.

- Družiny: družinové vlajky, družinové symboly. Vlajka je tvaru gotického štítu s vyobrazením symbolu družiny. Je obojstranná, rozmer 28 x 42 cm. Družinová nášivka sa nosí na ľavom rukáve pod oddielovou domovenkou, je okrúhleho tvaru (priemer 4 cm) a obsahuje motív družiny.

E. Skautské pozdravy, podávanie rúk.

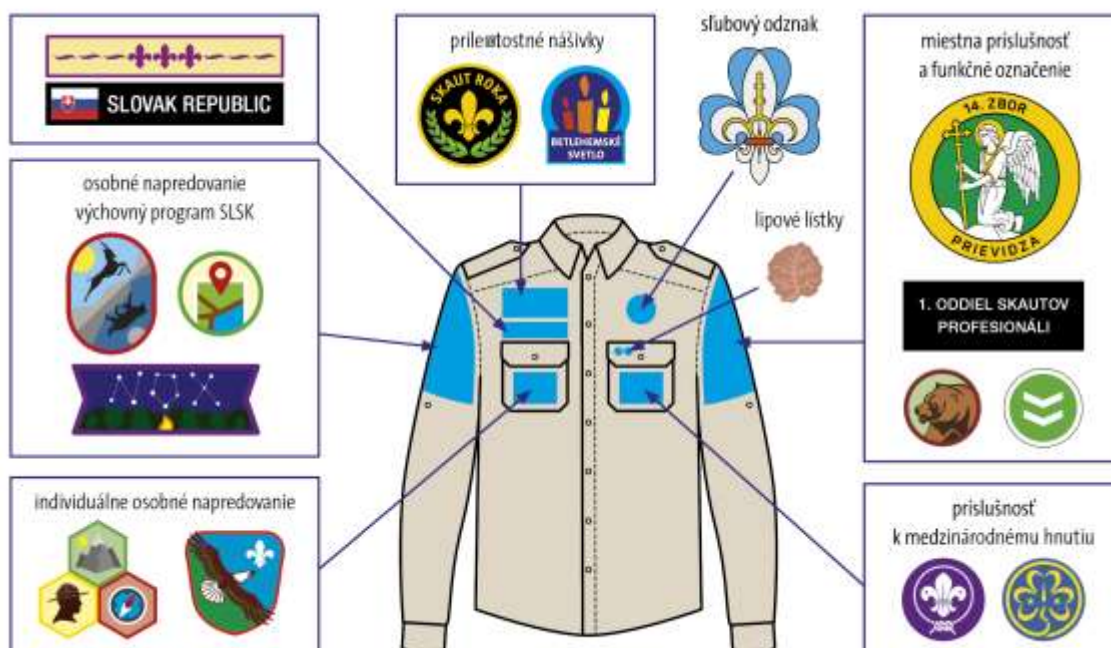
- Pozdrav: pripažená ruka, tri vyrovnané prsty symbolizujúce tri body sľubu, palec pokrýva malíček – starší ochraňuje mladších. V prípade pokrývky hlavy sa prsty dotýkajú okraja klobúka, baretu, čiapky. U víťat sa používa pozdrav s roztiahnutým ukazovákom a prostredníkom, ostatné prsty pokrýva palec.
- Podávanie rúk: ľavá ruka (od srdca) s prekrížením malíčkov (prejav dôvery)

F. Skautská rovnošata

Vyjadruje:

1. Rovnosť medzi členmi SLSK
2. Vyjadruje spolupatričnosť
3. Reprezentuje organizáciu

Sme povinní dbať na dôstojnosť rovnošaty. Predpis určuje, kedy skautskú rovnošatu použiť nemôžeme. Rovnošata sa skladá z povinných prvkov a doplnkov.

Povinné rovnošatové prvky:

- Košeľa pieskovej farby, nášivky SLOVAK REPUBLIC, WOSM, u dievčat aj WAGGGS
- Šatka určujúca vekové skupiny (symbolika farieb na obrube: žltá – víťatá/včielky, zelená – skauti/skautky, fialová – rangeri/rangerky, červená – roveri/roverky, modrá - dospelí), alebo hodnosti (rangerská, vodcovská, gillwelská) + nášivka

hodnosti, národná šatka používaná na medzinárodných podujatiach, prípadne šatky zborové

- Turban (môže byť z rôzneho materiálu)

Doplňky:

- Pokrývka hlavy, nohavice/sukňa, opasok
- Odznaky (sľubové, lipové lístky, klobúkové, príležitostné, resp. dosiahnutá odbornosť – napr. DOfE pravé vrecko)
- Domovenky (označenie zboru a oddielu)
- Nášivka SLOVAK REPUBLIC – biely nápis na čiernom podklade s malou slovenskou vlajkou. Symbolizuje našu štátnu príslušnosť.
- Funkčné označenie s príslušným počtom V (ľavý rukáv), napr. radca oddielu, vodca zboru/oblasti, člen náčelníctva a ďalšie). Žltá farba označuje družinovú úroveň, zelená oddielovú a zborovú, modrá oblastnú a červená celoslovenskú úroveň.
- Označenie družín, rád, komisií, RT LŠ, resp. vzdelávacích tímov (ľavý rukáv)
- Vyznamenania a ocenenia (stužky, nášivky Služba skautingu, ocenenie 7 ľalií)
- Programové – dosiahnutie stupňa napredovania (pravé vrecko)
- príležitostné
- Výzvy, odborky, voľné moduly (pravý rukáv)

Neoficiálne: zborové tričká, polokošeľa, mikiny,...

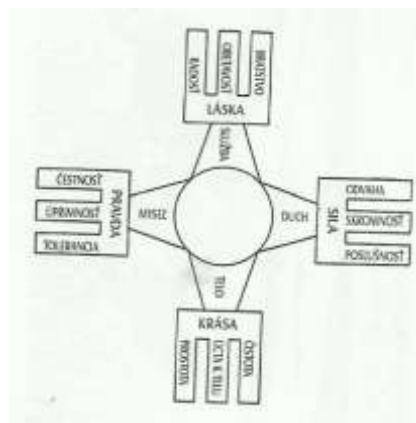

G. Zvyky, tradície, obrady a rituály.

Navodzujú slávnostnú, niekedy až posvätnú atmosféru ktorá má vplyv a zasahuje aj psychiku účastníkov.

a. Ceremoniály, rituály, obrady

- **Ceremoniály:** pravidlami riadený slávnostný úkon s duchovným kontextom, napr. slávnostné vztyčovanie štátnej, alebo skautskej vlajky, táborové nástupy, spievanie hymny.... Môže sa skladať z viacerých rituálov alebo obradov, napr. zahájenie pracovného dňa na tábore (nástup, hlásenie, vztyčenie vlajky, spev hymny, zaseknutie sekerky
- **Rituály** obsahujú symbolický rámec. Medzi ne môžeme zaradiť zapaľovanie slávnostného táboráku (ohne pravdy, lásky, sily a krásy), otvorenie skautského roka, gillwelský kruh, spievanie večierky pri závere táboráku
- **Obrady** – konkrétny úkon s definovanou postupnosťou. Napr. samotný akt skladania skautského sľubu z pohľadu sľubujúceho, samotné skladanie vlajky po stiahnutí zo stožiara, šatkovanie – prijímanie nových členov do oddielu, prechod z jednej vekovej skupiny do druhej, veľké vytie u víčat a pod.

b. Zvyky a tradície, napr. , družinový pokrik, táborový totem

H. Praktické využitie symboliky

Na pečiatkach, hlavičkovom papieri, vizitkách, pozvánkach na podujatia, propagačných materiáloch.

I. Totemy

Zakladateľ sir Robert Baden Powell pri zakladaní skautingu využil poznatky a skúsenosti podobného mládežníckeho hnutia existujúce v tej dobe v USA. Organizáciu Woodcraft Indians založil prírodovedec, spisovateľ, aj maliar Ernest Thompson Seton. Vychádzal však z amerických podmienok, kým Baden Powell z podmienok britských. Napriek tomu zásady lesnej múdrosti – woodcraftu silne ovplyvnili aj skautské hnutie. Ich prvky sú viditeľné aj v skautskej symbolike. Mnohé skautské zložky často používajú symbol lesnej múdrosti – kruh s bizoniami rohmi v rôznych farebných variantoch. Medzi spoločné prvky napr. patrí aj obrad začínania slávnostného ohňa.

V Čechách a neskôr aj na Slovensku sa vyvinula zvláštna forma totemových stĺpov. Nekopírujú totémy severoamerických indiánov, nesymbolizujú rody, či kultový účel. Tvoria zvláštnu skupinu totemov. Každý totemový znak symbolizuje činnosť alebo vlastnosť (napr. tri trojuholníky – rast, sova múdrosť, sekerka – práca, pracovitnosť, pavúk

– usilovnosť a pod.). Umiestnenie znakov musí mať zmysel - myšlienku a číta sa odspodu nahor.

Na skautských táboroch stál totem na čestnom mieste. Väčšinou na miestach kde sa konali slávnostné táboráky, tesne za vodcovským kreslom. Okrem táborových totemov môžu byť aj totémy oddielov, družín, osobné, či totem vyrobený k určitej udalosti.

Použitá literatúra

Čáka Jan: Junácka symbolika

Jízdný Miroslav: Skautské rovnošatové odznaky

Jízdný Miroslav: Slovenská skautská symbolika

Kakody V., Ďurčík K.: Ceremoniály v Slovenskom skautingu